

Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи

Збірник наукових праць

Вип. 1(3), ч. 1, 2020

ISSN 2706-6258

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ШКОЛИ

Збірник наукових праць

Випуск 1(3)

Частина 1

**Умань
2020**

ISSN 2706-6358

УДК 373(06)
П-86

ISSN 2706-6258

Засновник: Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.
Реєстраційне свідоцтво: КВ № 24000-13840ПР від 28.05.2019 р.

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 9 від 25 лютого 2020 р.).*

Збірник наукових праць *внесено до Переліку наукових фахових видань України* як наукове фахове видання у галузі педагогічних наук (наказ Міністерства освіти і науки України від 12 травня 2015 р. № 528).

Збірник зареєстрований, реферується та індексується у наукометричних базах даних, пошукових системах та репозитаріях:

Index Copernicus
Google Scholar
CrossRef
WorldCat (США)
Bielefeld Academic Search Engine (BASE)
ISSN International Centre (м. Париж)
Українська науково-освітня мережа УРАН
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Реферативна база даних «Україніка наукова»

П-86 **Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи.** Вип. 1(3), ч. 1 / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; [голов. ред. С. В. Совгіра]. – Умань : Візаві, 2020. – 160 с.

До наукового збірника входять оригінальні наукові статті теоретичного та експериментального характеру, у яких розкриваються актуальні проблеми підготовки вчителя до роботи у закладах вищої та середньої освіти; висвітлюються питання методики, дидактики, виховних аспектів підготовки педагогічних кадрів; розглядаються актуальні питання розвитку освіти в Україні та зарубіжжі; інноваційні підходи в освіті, нові інформаційні технології навчання; психологічні особливості формування творчої особистості вчителя й учня; досліджуються сторінки історії освіти.

Призначений для науковців, викладачів закладів освіти, усіх тих, хто цікавиться психолого-педагогічними проблемами сучасної школи.

© УДПУ імені Павла Тичини, 2020

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

- Совгіра С. В.** (головний редактор) – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри хімії, екології та методики їх навчання, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини;
- Чирва Г. М.** (заступник головного редактора) – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної освіти, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини;
- Коломієць Н. А.** (відповідальний секретар) – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри виховних технологій та педагогічної творчості, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини;
- Демченко І. І.** – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету дошкільної та спеціальної освіти, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини;
- Панченко Є. А.** – кандидат педагогічних наук, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини;
- Колос К. Р.** – доктор педагогічних наук, професор кафедри комп'ютерних наук, Державний університет «Житомирська політехніка»;
- Прохазка М.** – доктор філософії, завідувач кафедри педагогіки факультету освіти, Університет Південної Богемії (Чеська республіка);
- Безлюдний О. І.** – доктор педагогічних наук, професор, ректор, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини;
- Савченко О. Я.** – доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник Інституту педагогіки НАПН України, академік-засновник Національної академії педагогічних наук України;
- Біда О. А.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології, Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ;
- Грїтченко Т. Я.** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини;
- Комар О. А.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини;
- Кочубей Т. Д.** – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини;
- Кузьмінський А. І.** – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, професор кафедри педагогіки та менеджменту освіти, Глухівський національний педагогічний університет імені О. Довженка;
- Кучай О. В.** – доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, Національний університет біоресурсів і природокористування України;
- Муковіз О. П.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії початкового навчання, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини;
- Росенко Л. М.** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини;
- Сєрадзька-Базюр Б.** – доктор habilitation, професор, проректор з наукової роботи і освітніх програм, Академія «Ігнатіанум» у м. Кракові (Республіка Польща);
- Тарантей В.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та соціальної роботи, Державний заклад освіти «Гродненський державний університет імені Янки Купали» (Республіка Білорусь);
- Фізеші О. Й.** – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти, Мукачівський державний університет;
- Шандрук С. І.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри лінгводидактики та іноземних мов, Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка;
- Якимчук Б. А.** – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

ЗМІСТ

Балдинюк Олена Особливості соціалізації молоді в «Товаристві сприяння моральному, розумовому та фізичному розвитку молодих людей “Маяк”»	6
Бойко Ольга Технології соціальної роботи в школі з сім'ями, які виховують дитину з інвалідністю	15
Бондаренко Тетяна, Стеценко Володимир Особливості організації сільського шкільництва другої половини ХІХ – початку ХХ століття: на матеріалах історичного шляху освітянської справи села Іскрене, Черкащина	23
Бутиріна Марина, Скрипниченко Микита Рівні демократичності завдань з дисципліни «Охорона праці в галузі освіти»	32
Голуб Надія, Голуб Володимир Формування корекційно-розвивального середовища для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку в умовах інклюзивного навчання	40
Гуров Сергій Технологія проведення діагностичної роботи зі студентами гуманітарних спеціальностей для підвищення рівня вихованості духовно-моральних цінностей	49
Єрмак Ганна, Колесникова Інна Виховання моральних якостей дітей засобом традиційних сімейних цінностей	59
Іванова Вікторія Технологічне забезпечення професійного розвитку фахівців дошкільної освіти в університетах Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії	66
Іщенко Людмила, Мельникова Ольга Роль превентивної педагогічної діяльності у формуванні моральних установок сучасних дошкільників	72
Криворотько Анастасія Наукові підходи щодо розуміння гендерного виховання	82

Маєвський Микола, Осадченко Тетяна Формування мотиваційно-ціннісного відношення студента до фізичної культури	89
Малишевська Ірина, Чирва Ганна Педагогічна діяльність вихователя в умовах інклюзивної дошкільної освіти	97
Марущак Оксана, Зузяк Тетяна, Казьмірчук Наталя Дослідження технології формування у майбутніх педагогів художньо-естетичної компетентності засобами декоративно-ужиткового мистецтва	103
Муращенко Олена Розвиток особистості вчителя початкових класів засобами активізації її професійної мобільності в системі післядипломної освіти	112
Підлісний Євген Реалізація педагогічних умов формування правової культури студентів в закладах вищої освіти	119
Пометун Олена, Гупан Нестор Потенціал закритих і відкритих запитань у навчанні історії	127
Ткачук Мирослава Ціннісні імперативи змісту сучасного українського національного виховання	140
Цибулько Ольга Духовна складова у навчальних процесах у зарубіжних закладах освіти	146
Ящук Олена Особливості підготовки майбутніх вчителів початкової школи до використання ІКТ у професійній діяльності	154

УДК 378.018.8:373.3.011.3-051]:004.98

DOI: 10.31499/2706-6258.1(3).2020.204160

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІКТ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Ящук Олена, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії початкової освіти, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

ORCID: 0000-0002-3757-6025

E-mail: olenayashchuk15@gmail.com

У статті розкрито зміни змісту освітньо-професійних програм підготовки майбутніх учителів початкової школи. Зокрема, введено до навчальних планів підготовки за ОС Бакалавр дисципліни, при вивченні яких висвітлюються особливості сучасного інформаційного суспільства; знайомляться з можливостями інформаційно-освітнього середовища в освітньому процесі початкової школи; розкриваються змістові аспекти реалізації інформаційної безпеки в умовах сучасної мережевої комунікації; презентуються різні платформи та сервіси дистанційної освіти. Охарактеризовано критерії підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання ІКТ у професійній діяльності: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний.

Ключові слова: професійна підготовка, початкова школа, майбутні вчителі, молоді вчителі, критерії, інформаційне середовище, інформаційна безпека, дистанційна освіта.

PECULIARITIES OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS' TRAINING FOR THE USE OF ICT IN PROFESSIONAL ACTIVITIES

Yashchuk Olena, PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Primary Education Theory, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0002-3757-6025

E-mail: olenayashchuk15@gmail.com

The article reveals the changes in the content of educational and professional training programs for future primary school teachers, which will allow future teachers to gain the knowledge, skills and abilities necessary for the use of ICT in professional activities. Whereas education must always stay current, the use of electronic resources is one of the tools for the information society development. It contributes to the renewal of forms, means, technologies and methods of teaching disciplines, expands the access to knowledge for all participants in the educational process, taking into account the possibility of building their own learning trajectory; forms skills of the 21st century in teachers.

The teacher is responsible for the organization of e-learning, thus a modern teacher must have technical skills and abilities that should be constantly evolving – information technology skills (IT skills) and information technology abilities (IT abilities), competence to work with information. Therefore, the curricula for bachelors in the specialty 013 Primary Education have been amended, in particular changes have been provided to the disciplines, the study of which highlights the features of the modern information society, shows the possibilities of information and educational environment in the educational process of primary school, reveals the semantic aspects of information security.

realization in the conditions of modern network communication; presents various platforms and services of distance education.

The criteria of future primary school teachers' training for the use of ICT in professional activity have been characterized; they are motivational, cognitive, and activity ones.

Keywords: *professional training, primary school, future teachers, junior schoolchildren, criteria, information environment, information security, distance education.*

У сучасних освітніх програмах підготовки майбутніх учителів, зокрема початкової школи, передбачається формування інформаційно-комунікаційної компетентності – здатності застосування сучасних засобів інформаційних і комп'ютерних технологій для розв'язання комунікативних задач у професійній діяльності педагога й у повсякденному житті. Та швидкозмінна глобальна інформатизація суспільства, масове використання мережевих комунікацій та їх постійних розвиток визначає необхідність постійного удосконалення професійної підготовки педагогів до використання ІКТ у професійній діяльності.

Теоретико-методичні засади підготовки вчителів початкової школи досліджено в працях В. Бондаря, Н. Бібік, Л. Коваль, О. Савченко, Л. Хомич та ін. У працях В. Бикова, В. Кременя, Н. Морзе, С. Яшанова та ін. розкрито проблеми інформатизації освітнього процесу.

Сучасні науково-педагогічні дослідження підготовки педагогічних кадрів до застосування ІКТ у професійній діяльності (Н. Бахмат, О. Жмут, Л. Красюк, М. Медведєва, О. Муковіз, О. Ящук та ін.) обґрунтовують необхідність формування знань і умінь в області реалізації можливостей ІКТ, необхідних педагогу для успішної професійної діяльності в умовах глобальної інформатизації суспільства, при збереженні провідної ролі вчителя в процесі навчання молодого покоління. Так, ряд дослідників виділяють дидактичні можливості ІКТ та обґрунтовують педагогічну доцільність їх реалізації при розробці інформаційних освітніх ресурсів або електронних освітніх ресурсів для різних навчальних дисциплін (Л. Босова, Н. Герова, А. Кільченко, Т. Пушкарьова, Н. Кононець та ін.). Дослідники приділяють значну увагу підготовці вчителів в області запобігання можливим негативним наслідкам педагогічного та медичного характеру при використанні ІКТ в освітніх цілях.

Вивчення стандартів і нормативних документів в галузі підготовки майбутніх вчителів початкової школи до застосування ІКТ у професійній діяльності показало, що майбутній педагог повинен вміло використовувати педагогічне прикладне програмне забезпечення; спілкуватися з суб'єктами освітнього процесу засобами спеціалізованих програм (Moodle, Google Classroom, Zoom, Viber тощо); використовувати мультимедійні навчальні системи та інформаційні ресурси мережі Інтернет, що містять професійно-значиму інформацію; організувати такий освітній процес з дотриманням здоров'язбережувальних заходів.

Аналіз наукових досліджень виявив недосконалість компетентностей майбутнього педагога в області інформаційної безпеки, оцінки якості використання засобів інформаційних технологій в освітньому процесі початкової школи; труднощі в організації інформаційної взаємодії між учасниками освітнього процесу та інтерактивним інформаційним ресурсом. Потреба опанування теоретичними підходами до організації інформаційної взаємодії зростає у зв'язку з поширенням онлайн-уроків та розвитком дистанційного навчання. Тому одним із важливих чинників становлення

вчителя початкової школи є самовдосконалення особистісної культури, зокрема, медіаосвіта та медіаграмотність.

Таким чином, вищенаведений аналіз наукових досліджень підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування ІКТ у професійній діяльності показав недостатню реалізованість результатів сучасних наукових досліджень в області теоретичних і методичних підходів до застосування засобів ІКТ у професійній діяльності вчителя в швидкозмінних умовах постійного розвитку можливостей ІКТ.

Мета дослідження – теоретичне обґрунтування і формулювання змістовних напрямків вдосконалення підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування ІКТ у професійній діяльності та визначення критеріїв такої підготовки.

Аналіз досвіду роботи вчителів початкової школи із застосування ІКТ у професійній діяльності дозволив виділити наступні напрямки застосування ІКТ: 1) ведення електронного документообігу, включаючи складання робочих програм з навчальних предметів початкової школи, методичних розробок для проведення уроків з використанням ІКТ, складання звітів в електронному вигляді і різної навчально-методичної документації; 2) використання освітніх ресурсів мережі Інтернет (електронних енциклопедій і довідників, інтерактивних карт і атласів, віртуальних книжкових фондів, віртуальних музеїв і художніх галерей) здійснюється вчителями для підвищення свого методичного рівня, для контролю і оцінювання рівня досягнень учнів, для виховної та позаурочної роботи. При цьому треба відзначити недостатню інформаційну взаємодію між учителями в мережних спільнотах для обміну досвідом, для передачі і отримання електронних ресурсів і т.д.; 3) використання мультимедійних технологій (як в якості презентацій, так і у вигляді довідників, методичних посібників, контролюючих програм та ін.) здійснюється в якості підтримки процесу викладання. Разом з тим, інші інформаційні електронні ресурси застосовуються на уроках набагато рідше, ніж презентації, хоча мають значно більше можливостей для реалізації принципів взаємодії учитель-учні-батьки. Дослідження педагогічних соціальних мереж показало, що мережева взаємодія членів спільноти направлена на: використання інформаційного ресурсу, наявного у вільному доступі; надання різних програм для самопідготовки.

Освіта має завжди йти в ногу з часом, а використання електронних ресурсів (електронна освіта) – є одним з інструментів розвитку інформаційного суспільства [5], сприяє оновленню форм, засобів, технологій та методів викладання дисциплін, розширенню доступу до знань для всіх учасників освітнього процесу з урахуванням можливості побудови власної траєкторії навчання; формуванню у вчителів та учнів навичок ХХІ століття. На думку Т. Пушкарьової та О. Мельник, електронна освіта – це спосіб організації освітнього процесу, який базується на використанні ІКТ, технологій мультимедіа й мережі Інтернет з метою створення системи масового навчання і перепідготовки населення, підвищення якості освіти за рахунок покращення доступу до ресурсів і сервісів, а також віддаленого обміну знаннями і сумісної праці [5, с. 16].

Відповідальність за організацію електронної освіти несе педагог, тому сучасний вчитель зобов'язаний мати технічні навички та вміння, які повинні постійно розвиватися – інформаційно-технологічні навички (ІТ-навички) та інформаційно-технологічні вміння (ІТ-уміння), вміння працювати з інформацією (створювати, редагувати, форматувати тощо) [1, с. 105].

Закінчуючи аналіз теоретичних аспектів розглянутої проблеми та провівши бесіди зі стейкхолдерами, зазначимо, що зміст підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання ІКТ у професійній діяльності ми вбачаємо у введених до навчальних планів підготовки бакалаврів за спеціальністю 013 Початкова освіта дисципліни «Медіаосвіта та медіаграмотність», удосконалення змісту дисциплін з фахових методик практичними заняттями з курсу «Інформатика та ІКТ», що дасть змогу майбутнім вчителям отримати знання, вміння та навички, необхідні для використання ІКТ у професійній діяльності.

В загальному, зміни змісту професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи до використання ІКТ у професійній діяльності базуються на:

- презентації основних характерних особливостей сучасного інформаційного суспільства. На заняттях з «Інформатики та ІКТ» обґрунтовується і описується зміст понять: «інформаційне суспільство», «інформатизація освіти» та ін. Розкриваються дидактичні можливості ІКТ, описується педагогічна доцільність їх використання. Розкриваються причини можливих негативних наслідків педагогічного, медичного характеру, що виникають при роботі із засобами ІКТ;

- реалізації можливостей інформаційно-освітнього середовища початкової школи. Описується склад об'єктів (програмно-апаратні засоби і інформаційні системи, інформаційні мережі; навчально-методичні розробки та організаційні матеріали, представлені в електронному вигляді, інформаційні освітні ресурси або електронні освітні ресурси), представлена структура інформаційно-освітнього середовища початкової школи;

- розкритті змістових аспектів реалізації інформаційної безпеки в умовах сучасної мережевої комунікації. На заняттях вибіркової дисципліни «Надійність та захист комп'ютерних систем» розкривається поняття інформаційної безпеки як захист від зовнішнього агресивного або неетичного втручання; інформації, що ображає моральні цінності і почуття користувача; неякісної педагогічної продукції, реалізованої на базі ІКТ; запозичення ззовні результатів інтелектуальної власності, представленої в електронному вигляді. Вивчаються основні закони щодо захисту, зберігання та обробки інформації;

- усвідомленні педагогічної доцільності використання соціальних мереж в освіті (соціальна мережа як об'єкт реалізації освітніх програм; засіб профорієнтаційної роботи, інформаційна взаємодія педагогів в соціальних мережах для обміну досвідом). Описується організація різних форм інформаційної взаємодії між вчителями, учнями та їх батьками, студентами, викладачами, адміністрацією закладів вищої освіти або загальної середньої освіти на сторінках в соціальних мережах;

- розкритті змісту різних платформ та сервісів дистанційної освіти. При вивченні дисципліни «Медіаосвіта і медіаграмотність» вивчають: PROMETHEUS – проект масових відкритих онлайн-курсів; ED-ERA – проект створення онлайн-курсів та освітнього контенту широкого спектра з використанням ІКТ; iLEARN – онлайн курси з основних предметів ЗНО, вебінари з найкращими репетиторами, тести, матеріали для самопідготовки; MOODLE – безкоштовна навчальна платформа, яка допоможе створити ефективне інформаційне освітнє середовище закладу освіти; МІЙ КЛАС – електронна освітня платформа, яка пропонує широкий спектр завдань, теоретичного

матеріалу та тестів зі шкільних предметів для організації дистанційного навчання; PADLET – мультимедійний ресурс для створення, спільного редагування та зберігання інформації. Це віртуальна стіна, на яку можна прикріплювати фото, файли, посилання на інтернет-сторінки та замітки. Педагог надає доступ до стіни учасникам освітнього процесу і вводить їх електронні адреси, відкриваючи можливість писати або модерувати дошку; LEARNINGAPPS – конструктор інтерактивних завдань, який дозволяє зручно й легко створювати електронні інтерактивні вправи, що сприяє активності, самостійності, ефективності, зв'язку теорії з практикою, дозволяє поєднання колективних та індивідуальних форм навчальної роботи тощо; CLASSTIME – онлайн-сервіс для встановлення зв'язку з учасниками освітнього процесу та проведення їхнього опитування в реальному часі дистанційно; EQUITY MAPS – інструмент для проведення дискусійного клубу, проведення занять у форматі лекцій, залучення учасників до активних обговорень, усі отримані дані перетворюються на статистику та фіксуються додатком у вигляді графіків та діаграм; GOOGLE CLASSROOM – безкоштовний веб-сервіс, створений Google для закладів освіти з метою спрощення створення, поширення і класифікації завдань безпаперовим шляхом; GOOGLE SITES – популярний сервіс для створення сайтів, на яких можна розміщувати як текстові документи, презентації, відео, фото, форми для опитування, так і посилання на них; GOOGLE FORMS – сервіс хмарних технологій для формування системи тестів контролю результатів освітньої діяльності учасників, застосування яких надає нові можливості створення динамічних і актуальних додатків на основі ІКТ.

Необхідно зазначити, що процес підготовки зорієнтований на оновлення змісту професійної підготовки майбутнього вчителя, характеризується багатопрофільністю і передбачає володіння основами інформаційної культури при викладанні різних предметів початкової школи.

Дослідження стану готовності випускників педагогічних закладів вищої освіти до використання ІКТ у професійній діяльності проводиться на основі критеріїв.

Ми виділяємо наступні критерії готовності майбутніх вчителів до зазначеного виду діяльності: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний.

Мотиваційний критерій. Аналіз психолого-педагогічної літератури [2; 3; 8; 9] показав, що не можливо досягти високих професійних результатів без позитивної мотивації. Дослідники [1; 6; 7; 10] мотивацію розуміють як процес аналізу й оцінки альтернатив, вибору й прийняття рішень, що зумовлюють визначення мети особистісного зростання до отримання бажаного результату професійної діяльності. Основою творення мотиву є інтерес. Саме він визначає стан мотивів та цілей [4].

О. Муковіз вважає, що формуванню позитивного ставлення вчителів початкової школи до використання ІКТ у професійній діяльності сприяє позитивний досвід їх використання у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя [10].

Мотивація вчителів початкової школи до використання ІКТ у професійній діяльності – це, насамперед, пізнавальна мотивація, яка є основою активного формування інформаційно-комунікаційної компетентності у майбутніх вчителів, сприяє пошуку нових ідей використання ІКТ при розробці та проведенні уроків, стимулює бажання до оволодіння новими знаннями, вміннями й навичками. У цьому проявляється зв'язок мотиваційного з когнітивним та діяльнісним критеріями готовності.

Когнітивний критерій готовності передбачає наявність у майбутніх вчителів початкової школи професійних педагогічних та методичних знань оперування інформаційно-комунікаційними технологіями, зокрема, педагогічні знання включають знання особливостей застосування ІКТ у професійній діяльності педагога. Методичні знання – це знання про загальні способи та методики організації освітнього процесу з використанням ІКТ. Когнітивний критерій характеризує обсяг знань та інноваційний стиль мислення. У структурі когнітивного критерію виокремлено професійні знання, якими повинен володіти сучасний учитель початкової школи при використанні ІКТ у професійній діяльності: сучасних підходів до застосування ІКТ у професійній діяльності вчителів початкової школи; програмного забезпечення для діагностики, контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів (студентів); особливостей розробки уроків та проектування навчально-методичного забезпечення предметів початкової школи з використанням ІКТ; можливостей використання ІКТ для спілкування, організації взаємодії, спільної діяльності в освітньому процесі; правил електронного листування та спілкування в системі неперервної освіти вчителів початкової школи; можливостей використання ІКТ у реалізації нестандартних занять на уроках в початковій школі; усвідомлення мережевих загроз та організації інформаційної безпеки при використанні ІКТ.

Діяльнісний критерій відображає практичну готовність учителів початкової школи до використання ІКТ у професійній діяльності. Цей критерій є ваговою складовою процесу професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи, до якої ми відносимо вміння: здійснювати пошук шляхів підвищення якості використання ІКТ в освітньому процесі початкової школи; здійснювати діагностику, контроль діяльності учасників освітнього процесу та оцінювати їхні навчальні досягнення засобами ІКТ; розробляти навчальні ресурси, засоби оцінювання навчальних досягнень суб'єктів освітнього процесу за допомогою ІКТ; використовувати мультимедійні технології, спеціальне програмне забезпечення; здійснювати організацію електронного спілкування в індивідуальній, парній та груповій діяльності сучасників освітнього процесу засобами ІКТ; пропонувати власні оригінальні підходи до використання ІКТ на уроках в початковій школі; використовувати засоби захисту в інформаційному середовищі, зокрема, захисту від вірусів, мережевих атак, викрадення персональної інформації тощо.

Аналіз науково-педагогічних досліджень, стандартів і нормативних документів в галузі підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання ІКТ у професійній діяльності; бесіди, семінари та тематичні круглі столи зі стейкхолдерами дозволили виявити основні недоліки такої підготовки. До них відноситься нереалізованість всіх можливостей застосування ІКТ у професійній діяльності вчителя початкової школи в умовах стрімкої глобальної інформатизації освіти; відсутність організаційно-методичних заходів щодо забезпечення інформаційної безпеки учасників освітнього процесу. В результаті внесено зміни до освітньо-професійних програм підготовки педагогів за спеціальністю 013 Початкова освіта.

Проведене дослідження не вичерпує всіх проблем підготовки майбутніх вчителів початкової школи до використання ІКТ у професійній діяльності. Подальше дослідження може бути спрямоване на визначення рівнів такої готовності в результаті реалізації оновлених освітніх програм.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бахмат Н. В. Застосування хмарних технологій у процесі вивчення циклу професійно-орієнтованої гуманітарної та соціально-економічної підготовки майбутніх вчителів початкової школи. *Інформаційні технології в освіті*. 2013. № 15. С. 103–111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/itvo_2013_15_13
2. Коваль Л. В. Професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи: технологічна складова монографія. Донецьк: Юго-Восток, 2009. 375 с.
3. Муковіз О. П. Вибір системи управління контентом при створенні сайту системи неперервної освіти вчителів початкової школи. *Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету*. Рівне, 2015. Вип. 12(55), ч. 2. С. 513–522.
4. Муковіз О. П. Зміст та технологія професійної підготовки викладача до організації дистанційного навчання у ВНЗ. *Сучасні проблеми гуманізації професійної підготовки майбутніх педагогів*. матеріали Всеукр. наук.-метод. семінар. Умань: ФОП Жовтий, 2015. С. 24–27.
5. Пушкарьова Т. О., Мельник О. М. Електронна освіта і її розвиток в Україні. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2013. № 3. С. 16–18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/komp_2013_3_4
6. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: підручник. К.: Грамота, 2012. 504 с.
7. Савченко О. Я. Інваріантна компонента у підготовці вчителя початкових класів. *Підготовка вчителя початкової школи в умовах нової парадигми освіти*: матеріали Міжнар. наук.-метод. конф. (Київ, 1–2 квітня 2004 р.). К.: АПН України. Ін-т педагогіки і психології проф. освіти, НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004. С. 3–7.
8. Пометун О., Середняк Л., Сущенко І., Янушевич О. Управління школою, що змінюється. Поради сучасного директора. Тернопіль: Астон, 2005. 192 с.
9. Kononets N. E-learning in the Agrarian College of Management and Law of Poltava State Agrarian Academy: Approaches to Global Integration. *GLOKALde is official e-journal of UDEEEWANA*. 2016. Vol. 2. No 1. P. 71–90. URL: <http://www.glokalde.com/pdf/issues/5/Volume2Number1.pdf>.
10. Mukoviz O. P. Analysis of modern forms and methods of primary school teachers distance learning lifelong education. *Science, Technology and Higher Education: materials of the IV International research and practice conference*, Vol. II, Westwood, January 30th, 2014 / publishing office Accent Graphic communications – Westwood. Canada, 2014. P. 229–233.

REFERENCES

1. Bahmat, N. (2013). Zastosuvannja hmarnih tehnologij u procesi vivchennja ciklu profesijno-orientovanoj humanitarnoj ta social'no-ekonomichnoj pidgotovki majbutnih vчителiv pochatkovoї shkoli. *Informacijni tehnologii v osviti*, 15, 103–111 [in Ukrainian].
2. Koval', L. (2009). Profesijna pidgotovka majbutnih uchiteliv pochatkovoї shkoli: tehnologichna skladova Donec'k [in Ukrainian].
3. Mukoviz, O. (2015). Vibir sistemi upravlinnja kontentom pri stvorenni sajtu sistemi neperervnoї osviti vчителiv pochatkovoї shkoli. *Naukovi zapiski Rivnenskogo derzhavnogo humanitarnogo universitetu*. Rivne [in Ukrainian].
4. Mukoviz, O. (2015). Zmist ta tehnologija profesijnoї pidgotovki vikladacha do organizacii distancijnog navchannja u VNZ. *Suchasni problemi humanizacii profesijnoї pidgotovki majbutnih pedagogiv*. proceedings of the Scientific and Practical Conference. Uman [in Ukrainian].
5. Pushkar'ova, T. (2013). Elektronna osvita i її rozvitok v Ukraїni Rezhim dostupu. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/komp_2013_3_4 [in Ukrainian].
6. Savchenko, O. (2012). Didaktika pochatkovoї osviti. Kyiv [in Ukrainian].
7. Savchenko, O. (2004). Invariantna komponenta u pidgotovci vчителja pochatkovih klasiv. *Pidgotovka vчителja pochatkovoї shkoli v umovah novoi paradigmi osviti*: proceedings of the Scientific and Practical Conference. Kyiv [in Ukrainian].
8. Pometun, O., Serednjak, L., Sushhenko, I., Janushevich, O. (2005). Upravlinnja shkoloju, shkoli, що zminjuet'sja. *Poradnik suchasnogo direktora*. Ternopil' [in Ukrainian].
9. Kononets, N. (2016). E-learning in the Agrarian College of Management and Law of Poltava State Agrarian Academy: Approaches to Global Integration. *GLOKALde is official e-journal of UDEEEWANA*. Vol. 2, No 1, 71–90. URL: <http://www.glokalde.com/pdf/issues/5/Volume2Number1.pdf>.
10. Mukoviz, O. P. (2014). Analysis of modern forms and methods of primary school teachers distance learning lifelong education. *Science, Technology and Higher Education: proceedings of the Scientific and Practical Conference*. Canada, 229–233.

Наукове видання

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ШКОЛИ

Збірник наукових праць

Випуск 1(3)

Частина 1

Видається в авторській редакції

Підписано до друку 27.02.2020 р. Формат 60x84/16.

Папір офсетний. Ум. друк. арк. 18,71

Тираж 100 прим. Замовлення № 1190

Видавничо-поліграфічний центр «Візаві»
20300, м. Умань, вул. Тищика, 18/19, вул. Садова, 2

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 2521 від 08.06.2006.

тел. (04744) 4-64-88, 3-51-33, (067) 104-64-88

vizavi-print.jimdo.com

e-mail: vizavi008@gmail.com

vizavisadova@gmail.com